

61ste vergadering

Woensdag 12 maart 1997

Aanvang 13.00 uur

Voorzitter: Bukman

Tegenwoordig zijn 116 leden, te weten:

Aiking-van Wageningen, Apostolou, Van Ardenne-van der Hoeven, Assen, Augusteijn-Esser, Bakker, Beinema, Biesheuvel, Blauw, Van Blerck-Woerdman, Bolkestein, Van Boxtel, Bukman, M.M. van der Burg, V.A.M. van der Burg, Van de Camp, Cherribi, De Cloe, Cornielje, Crone, Dankers, Van Dijke, Dijksman, Dittrich, Doelman-Pel, Duivesteijn, Fermina, Van Gijzel, De Graaf, De Haan, Van Heemst, Heerma, Hendriks, Van der Hoeven, Hofstra, Van Hoof, Ten Hoopen, Huys, Janmaat, Jeekel, De Jong, Jorritsma-van Oosten, Kalsbeek-Jasperse, H.G.J. Kamp, M.M.H. Kamp, Keur, Klein Molekamp, Koekkoek, Lambrechts, Lansink, Leerkes, Leers, Liemburg, Van der Linden, Marijnissen, Mateman, R.A. Meijer, Th.A.M. Meijer, Middel, Mulder-van Dam, Van Nieuwenhoven, Noorman-den Uyl, Oedayraj Singh Varma, Oudkerk, Van Oven, Passtoors, Poppe, Rabbae, Rehwinkel, Reitsma, Remkes, Van 't Riet, Rijpstra, Roethof, Van Rooy, Rosenmöller, Scheltema-de Nie, Schimmel, Schutte, Schuurman, Smits, Soutendijk-van Appeldoorn, Stellingwerf, Sterk, Van der Stoel, Swildens-Rozendaal, Van Traa, Valk, Ter Veer, Te Veldhuis, Verbugt, Verhagen, Verkerk, Versnel-Schmitz, Verspaget, Vliegenthart, Van der Vlies, Van Vliet, H. Vos, M.B. Vos, O.P.G. Vos, Voûte-Droste, B.M. de Vries, J.M. de Vries, Wallage, Van Walsem, Van Waning, Weisglas, Van Wingerden, Witteveen-Hevinga, Wolffensperger, Woltjer, Ybema, Van Zijl, Zonneveld en Van Zuijlen,

en mevrouw Sorgdrager, minister van Justitie, mevrouw Borst-Eilers, minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, mevrouw Schmitz, staatssecretaris van Justitie, en mevrouw Netelenbos, staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

□

De **voorzitter**: Ik deel aan de Kamer mede, dat zijn ingekomen berichten van verhindering van de leden:

Van den Berg, wegens de jaarlijkse biddag voor het gewas;

Ter Veer en Woltjer, wegens verblijf buitenslands, ook morgen;

Van der Heijden, wegens bezigheden elders, ook morgen;

Verkerk, Adelmund, Lilipaly, Van der Ploeg, H. Vos en Witteveen-Hevinga, wegens bezigheden elders;

Bijleveld-Schouten, wegens bezigheden elders, ook de komende tijd: zij is met zwangerschapsverlof;

Van Walsem, wegens bezigheden elders, alleen voor de middag-vergadering;

Van Gijzel, Van Nieuwenhoven en Van Oven, wegens bezigheden elders, alleen voor de avond-vergadering;

Nijpels-Hezemans, wegens ziekte, ook morgen.

Deze berichten worden voor kennisgeving aangenomen.

De **voorzitter**: De ingekomen stukken staan op een lijst die op de

tafel van de griffier ter inzage ligt. Op die lijst heb ik voorstellen gedaan over de wijze van behandeling. Als aan het einde van de vergadering daartegen geen bezwaren zijn ingekomen, neem ik aan dat de Kamer zich met de voorstellen heeft verenigd.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Rosenmöller.

De heer **Rosenmöller** (GroenLinks): Voorzitter! Het dagblad Trouw meldt vanmorgen dat wethouders van de vier grote steden een brief op poten gestuurd hebben naar de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin zij tot uitdrukking brengen het zo langzamerhand flink beu te zijn dat alles wat met het armoedeprobleem te maken heeft en wat via het Rijk wordt veroorzaakt, afgeschoven wordt op de gemeenten. Zij eisen in die brief, in ondubbelzinnige bewoordingen, compensatie. In die brief wordt dat op tal van terreinen uitgewerkt en toegelicht.

Voorzitter! Via u wil ik de minister van Sociale Zaken vragen om een brief aan de Kamer te sturen waarin de minister, uiteraard namens het kabinet, ingaat op deze kritiek van de wethouders van de grote steden, opdat wij daarmee een document hebben dat wij op korte of langere termijn – wat mij betreft is dat op korte termijn – met het kabinet kunnen bespreken. Ik geloof namelijk niet dat mijn fractie overdrijft als zij zegt de ervaring te hebben – ik kan mij niet voorstellen dat die niet gedeeld wordt door collega's – dat het met de druk op de gemeenten om datgene te compenseren wat hier

Voorzitter

aan maatregelen wordt genomen, maatregelen die vooral de lage inkomens treffen, zo langzamerhand de spuigaten uitloopt. Misschien kunnen wij op korte termijn van het kabinet die brief verwachten.

De heer **Van Dijke** (RPF): Voorzitter! Ik wil graag het verzoek van de heer Rosenmöller van harte ondersteunen.

De heer **Van der Vlies** (SGP): Ook ik wil graag dat verzoek ondersteunen en ik herinner mij daarbij dat wij een paar weken geleden ook al om een epistel terzake hebben gevraagd. Misschien kan een integratie daarvan worden bevorderd. Overigens is de kwestie die collega Rosenmöller aan de orde stelt, urgent.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Van Dijke.

De heer **Van Dijke** (RPF): Mijnheer de voorzitter! Wat "moet kunnen" in Nederland en wat "moet niet kunnen" in Nederland in de publieke ruimte en de reclame? Gezien veel recente incidenten heerst hierover onduidelijkheid maar ook ontevredenheid.

Zo werden gisteren op het boekenbal als aankleding van het thema van de boekenweek, "Mijn God", diverse thema's uit met name de christelijke godsdienst uitgebeeld. Ik heb de indruk dat daarbij zelfs niet is geprobeerd dat op een respectvolle wijze te doen, op een wijze waardoor christenen zich niet beledigd of gekwetst voelen. De CPNB-directeur vindt dat er niets aan de hand is.

Verder breng ik in herinnering de poster van de film *The people versus Larry Flynt* en ik kan nog wel even doorgaan met bijvoorbeeld de reclame rondom Kerstmis of Pasen.

Daarnaast constateer ik een regelmatig terugkerende verkenning van de grenzen van de openbare eerbaarheid in de reclamewereld. Ik denk aan de actie van het Gronings museum.

Voorzitter! Wij leven in een multiculturele samenleving. Daarin kunnen meningen botsen en dat

moet kunnen. Wat naar de mening van de RPF-fractie niet moet kunnen, is dat er ruimte ontstaat voor een klimaat waarin uitingen, waarvan men op voorhand kan weten dat daardoor groepen burgers worden gekwetst, of uitingen die bewust grenzen willen overschrijden, kennelijk zonder meer doorgang kunnen vinden. De stand van de jurisprudentie inzake belediging of schennis van de openbare eerbaarheid is echter van dien aard, dat bovengenoemde incidenten niet of nauwelijks kunnen worden tegengegaan, ook niet door de Reclamecodecommissie.

De **voorzitter**: Wat is uw voorstel, mijnheer Van Dijke? U geeft een nogal uitvoerig statement.

De heer **Van Dijke** (RPF): Ik kom daar nu toe. Ik heb daarom behoefte aan een brief van de minister van Justitie, waarin zij ingaat op deze problematiek. Wat is de reikwijdte van het beledigingsartikel? Wat betekent het Wetboek van Strafrecht in relatie tot de vrijheid van meningsuiting, waaronder de reclame? Wat kunnen wij doen om samen te werken aan de kwaliteit van de samenleving, aan een samenleving waarin respect bestaat voor meerderheden en minderheden, een samenleving waarin tolerantie naar twee kanten uitwerkt?

Ik vraag deze brief, zodat deze voorwerp kan zijn van een nader debat tussen de Kamer en de minister en eventueel andere betrokken bewindslieden – ik denk daarbij aan de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken – op een nader te bepalen tijdstip.

De heer **Janmaat** (CD): Ja, mijnheer de voorzitter, dat lijkt ook de CD-fractie een zeer interessante brief. Wij zouden de minister van Justitie willen verzoeken om in te gaan op de rechterlijke uitspraak waarbij de journalist Homan is vrijgesproken van beledigingen aan het adres van christenen...

De **voorzitter**: Nee, nee! Ik grijp nu even in, mijnheer Janmaat...

De heer **Janmaat** (CD): Dit is volstrekt in aanvulling op wat de heer Van Dijke heeft gezegd.

De **voorzitter**: Als er wordt gereageerd op een vraag om een

brief, kan de Kamer volstaan met een al dan niet ondersteuning van dat verzoek. Daar hoort geen betoog bij!

De heer **Janmaat** (CD): Ik ondersteun het verzoek, maar ik zou graag zien dat de minister in die brief haar commentaar geeft op het vonnis, waarin Homan is vrijgesproken van de term "alle christenen zijn criminelen, ook in Nederland". Ik weet niet of het de heer Van Dijke bekend is, maar dat soort beledigingen mag, als het maar niet over etnische minderheden gaat!

De heer **Van der Vlies** (SGP): Voorzitter! De verontrusting van collega Van Dijke is de onze en ik sluit mij dus bij zijn vraag aan. Ik zou daar graag de antwoorden op de schriftelijke vragen, vorige week door de SGP-fractie mede namens de RPF-fractie ingediend, bij betrokken zien. Ik zou de brief bovendien niet alleen van de minister van Justitie willen ontvangen, maar dan ook met een dimensie van Economische Zaken in verband met de Reclamecodecommissie. Dus ik zou die uitbreiding er graag aan willen geven.

De heer **Koekkoek** (CDA): Voorzitter! Ik deel de zorg van de heer Van Dijke, maar ik vraag mij af of dit voldoende is om een brief te vragen. Over aanstootgevende reclame zijn verschillende keren vragen gesteld door mij en daar zijn antwoorden opgekomen.

De **voorzitter**: Ik moet hier opnieuw ingrijpen. U gaat nu discussiëren met de heer Van Dijke en dat is niet de bedoeling van de regeling. Als u het met het verzoek eens bent, is het oké, maar er komt op dit moment geen discussie tussen de heer Van Dijke en u over dit onderwerp.

De heer **Koekkoek** (CDA): Daar gaat het ook niet om. Het gaat erom of wij om een brief moeten vragen. Over de onderwerpen die de heer Van Dijke noemt, zijn vragen gesteld die ook beantwoord zijn. Er zijn vragen gesteld onder anderen door zijn fractiegenoot de heer Rouvoet, samen met de heer Van der Vlies en mij. Deze vragen moeten nog beantwoord worden. Laten wij eerst die antwoorden afwachten en vervolgens kijken of wij naar aanleiding van die antwoorden verder moeten discussiëren. Het

Voorzitter

verzoek van de heer Van Dijke voegt niets toe aan de vragen.

De heer **Van Dijke** (RPF): Voorzitter! Wat mij voortdurend steekt in deze kwestie, is dat wij van incident naar incident hobbelen en dat wij de snelle reclamejongens de gelegenheid geven de trend te bepalen. Op die manier staat het parlement buiten schot. Ik ben van mening dat wij in dit huis over deze kwestie moeten debatteren in een veel bredere setting dan van het ene incident naar het andere. Daarom persisteer ik bij mijn verzoek om een brief te vragen.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan mevrouw Van der Hoeven.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! In de Volkskrant van vanmorgen en op het radiojournaal van 1 uur wordt bericht over een forse extra verhoging van de financiëlelastendruk bij de eigen woning door het Rijk. Het zou daarbij met name gaan om een verdere verhoging van de taxatiewaarde van de woning door het ministerie van Financiën. Dat komt bovenop de door de gemeente vastgestelde verhoging conform de Wet waardering onroerende zaken.

Voorzitter! De CDA-fractie heeft de vorige week een aantal schriftelijke vragen gesteld over de problemen die zich voordoen met betrekking tot de forse lastenstijging voor huiseigenaren. Een spoedig antwoord van de staatssecretaris op de vragen lijkt ons nu bijzonder urgent. Daarbij is het wenselijk dat de staatssecretaris helder maakt wat deze extra door het Rijk opgelegde lastenverzwaring voor de burgers gaat betekenen.

Ten slotte vragen wij de staatssecretaris of hij met name wil ingaan op het probleem van de voorlichting aan burgers en gemeenten. Gelet op datgene wat nu door de staatssecretaris van Financiën is aangekondigd, lijkt ons deze voorlichting volstrekt onvoldoende, mede gelet op de onrust die opnieuw ontstaan is.

Mevrouw **Verbugt** (VVD): Voorzitter!

De VVD-fractie ondersteunt het verzoek van mevrouw Van der Hoeven om een brief over de lastenproblematiek rond de eigen woning.

Mevrouw **Versnel-Schmitz** (D66): Voorzitter! Ik ben uiteraard niet tegen zo'n brief. Misschien is het goed om aan te geven dat het verstandig zou zijn als daarin onderscheid wordt gemaakt tussen woningen die in 1992 getaxeerd zijn en woningen die in 1995 getaxeerd zijn.

De **voorzitter**: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de vergadering door te geleiden naar het kabinet.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is het debat naar aanleiding van een algemeen overleg op 27 februari 1997 over **de bekostiging van het primair onderwijs**.

□

De heer **Koekkoek** (CDA): Mijnheer de voorzitter! Wij hebben met de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen mevrouw Netelenbos overleg gevoerd over de bekostiging van het primair onderwijs. Tijdens dat overleg zijn wij het niet eens geworden over de tekorten in de bekostiging. Die discussie kunnen wij hier niet uitreunen herhalen. Waar het mij in deze discussie om gaat, is om met elkaar het probleem van de ontoereikende bekostiging vast te stellen en te bekijken wat wij daaraan kunnen doen. Daarom stel ik de volgende motie voor.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

van oordeel, dat de materiële bekostiging in het primair onderwijs tekortschiet wat betreft administratie, bestuur en beheer, schoonmaakkosten, bouwkundig onderhoud en leermiddelen;

verzoekt de regering op basis van de reeds verrichte onderzoeken uiterlijk bij de begroting voor 1998 een plan

aan de Kamer voor te leggen om de tekorten stapsgewijs weg te nemen en daarbij de rentekorting te betrekken,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Koekkoek en Van der Vlies. Naar mij blijkt, wordt zij voldoende ondersteund. Zij krijgt nr. 78 (25000-VIII).

De heer **Rijpstra** (VVD): In de motie wordt de staatssecretaris uitgenodigd om een plan aan de Kamer voor te leggen. Heeft de heer Koekkoek zelf een idee voor de dekking?

De heer **Koekkoek** (CDA): Het is in dit stadium niet aan ons om die vraag te beantwoorden. De regering moet straks de rijksbegroting voor 1998 voorbereiden, inclusief de onderwijsbegroting. Op die begroting staan grote projecten, waaronder dat van de verkleining van de klassen. Ik wijs erop dat dat project voor ons prioriteit heeft. Wij mogen het geconstateerde tekort van 400 mln. bij de materiële bekostiging echter niet terzijde schuiven als zijnde geen probleem. In de motie wordt gevraagd het tekort stapsgewijs weg te werken. Het is aan de regering om te kijken wat als eerste stap verantwoord is.

De heer **Rijpstra** (VVD): Als daar niet aan tegemoetgekomen wordt, kunnen wij van het CDA verwachten dat het in november met aanvullende voorstellen komt.

De heer **Koekkoek** (CDA): Voorzitter! Wij wachten de begroting af. Dan volgt er opnieuw een discussie over de groepsgrootteverkleining, de materiële bekostiging en andere prioriteiten, zoals het beroepsonderwijs. Wij maken dan een afweging, op basis van de begroting. Wij maken die afweging niet nu. Dat kan de heer Rijpstra niet van mij verwachten.

Ik kom tot een afronding. Ik heb een paar rapporten meegenomen waarin de tekorten worden onderbouwd. Het wordt tijd dat er uitvoering wordt gegeven aan de motie-Van de Camp/Netelenbos, die de huidige staatssecretaris als toenmalig Kamerlid mede heeft ingediend. Daarin werd de regering gevraagd om met voorstellen te